

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הביטוח והגביה

פרטי החוזר:

תאריך: 3.11.2020

חוזר ביטוח מס' /1480

חוזר גביה מלא שכירים מס' /1454

נושא: צו סיווג מבוטחים

שם החוזר: תהליך העבודה בטיפול במבוטחים שכירים לפי צו סיווג מבוטחים בתקופת משבר הקורונה

תכני החוזר:

תוכן

2..... מטרת החוזר

2..... פתח דבר

3..... אופן הטיפול

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הביטוח והגביה

מטרת החוזר

אופן הטיפול באוכלוסיית המבוטחים השכירים לפי צו סיווג מבוטחים בתקופת החירום של משבר הקורונה .

פתח דבר

כידוע לכם, התפרצותו והתפשטותו של נגיף הקורונה, הביאו בין השאר להיקף תביעות עצום בגמלת דמי אבטלה, הכולל גם את אוכלוסיית השכירים לפי הצו. הדבר חייב אותנו ליצור התאמות למצב חירום זה, לגבש מתווה מקל בטיפול במעמדם של שכירים לפי צו ובקביעת בסיס לתשלום הגמלה. וזאת, כדי לאפשר למבוטחים לממש את זכויותיהם בענף אבטלה.

הסתפקנו בהצהרת המבוטח, כי הוא עובד באחד מהעיסוקים המופיעים בצו סיווג מבוטחים מבלי לדרוש ממנו להמציא טופס 857 (או 806). כמו כן לעניין הבסיס לתשלום הגמלה – בשל חוסר ההבנה של התובעים שהמציאו לנו קבלות רבות בשל המעמד המיוחד שלהם כעצמאים במס הכנסה (ושכירים לעניין חוק הביטוח הלאומי), ואי המסוגלות בשל העומסים העצומים להתחיל לפנות לכל תובע ותובע ולהסביר לו מה נדרש, הסתפקנו בחישוב הבסיס לתשלום דמי האבטלה לפי המקדמות ששילם התובע בשנת 2019 כעובד עצמאי (שחושבו על פי רוב לפי שומות 2017).

כעת, עם הגעת שומות 2019, ועדכון ההכנסה ודמי הביטוח הנגזרים מהם, יש צורך לחשב את דמי הביטוח המגיעים מהמבוטח, ובד בבד חישוב גמלת האבטלה. נזכיר גם שעדיין חישוב גמלת האבטלה לא יהיה סופי, אלא רק לאחר הגעת שומת 2020 (מאחר שהבסיס לחישוב דמי אבטלה נעשה לפי בסיס של הכנסת 6 החודשים האחרונים, שחלקם היו בשנת 2019 וחלקם שנת 2020).

בסעיף 2 בחוזר ביטוח 1437 מתאריך 5.4.2016 ("מצבים בהם מותר לשנות או לבטל שומה שהתקבלה ממס הכנסה") פורטו הכללים שעל פיהם יש לטפל בבקשות מבוטחים שהם שכירים לפי צו (מדובר בחוזר פנימי עם הנחיות פנימיות במספר נושאים ולכן לא הופץ לציבור).

מאחר שבמס הכנסה אוכלוסייה זאת מוגדרת כעובדת עצמאית, ונקלטות אצלנו שומות מקור עצמאי באופן אוטומטי, ונשלחות הודעות חוב (הפרשי שומה) לאוכלוסייה, נדרש המבוטח להמציא לנו אישור שנוכח כבר דמי ביטוח, כדי להימנע ממצב בו ישלם כפל דמי ביטוח: פעם אחת מניכוי במקור, ופעם שניה מחיוב דמי ביטוח מההכנסה המתקבלת בשומה.

נחזור ונדגיש, כי רק טופס 857 (או 806) משמש כאסמכתא לשינוי או לביטול שומה, ואין שינוי בהנחיות שבחוזר 1437. מצ"ב נספח א' הנימוקים מדוע רק טופס זה יכול לשמש מקור לפתיחת שומה.

הואיל וחלק מהעובדים כשכירים לפי צו קיבלו דמי אבטלה מכוח עיסוקם זה כאשר הבסיס חושב על בסיס המקדמות ששילמו בשנת 2019, והואיל ויש צורך לבדוק גם את הבסיס לחישוב דמי האבטלה, יידרש פקיד הביטוח והגביה לפתוח מטלה לפקיד האבטלה לשנות את הבסיס לדמי אבטלה בהתאם לבסיס החדש שקבע פקיד הביטוח והגביה, במידה שהוא מזהה ששולמו למבוטח דמי אבטלה מכוח היותו עובד שכיר לפי צו.

המטלות ייפתחו פעמיים – פעם אחת עם הגשת שומת 2019. ופעם שניה עם הגשת שומת 2020 (שצפויה להגיע במהלך שנת 2021).

להלן פרטי המטלה החדשה שנוספה:

קוד המטלה = צו

תיאור המטלה = הכנסת עובד לפי צו

כאשר מתקבלת שומת 2019:

יש לציין את הפירוט הבא: "עודכן מעמד שכיר לפי צו, יש לבדוק בסיס לגמלת אבטלה עבור שנת 2019".

כאשר מתקבלת שומת 2020:

יש לציין את הפירוט הבא: "עודכן מעמד שכיר לפי צו, יש לבדוק בסיס לגמלת אבטלה עבור שנת 2020".

בברכה,

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הביטוח והגביה
מינהל הביטוח והגביה

נספח א'

להלן הנימוקים המצטברים מדוע ניתן לסווג מבוטח כעובד שכיר לפי הצו וכן את בסיס חישוב הגמלה **רק בהתאם להמצאת טופס 857 (או 806) מאת המעסיק שלו**, ומדוע **לא ניתן** לאשר לו את המעמד על בסיס קבלות ו/או הסכמי העסקה.

רקע:

כידוע, התוספת הראשונה לצו סיווג מבוטחים מגדירה את מעמדם של מבוטחים שבתנאי עבודה מסוימים, כמוגדר בצו, יחשבו לעניין חוק הביטוח הלאומי כעובדים שכירים וזאת למרות שמעמדם הוא עובד עצמאי ובמס הכנסה מסווגת ההכנסה כהכנסה ממקור עצמאי.

בעוד שלפי סעיף 355 והתקנות שנקבעו על פיו מחויב מעסיק להגיש למוסד לביטוח לאומי דין וחשבון מקוון (טופס 126) על שכר העבודה של כל עובד ועובד, הרי שלגבי עובדים עצמאיים חל סעיף 345 לחוק כאשר המוסד לביטוח לאומי קולט ממס הכנסה את השומות שהגישו המבוטחים.

כאמור לעיל מעמדם של עובדים לפי צו סיווג מבוטחים הינו כשל עובדים שכירים לכל דבר ועניין לעניין חוק הביטוח לאומי, וכשל עובדים עצמאים לעניין מס הכנסה.

הפער בין מעמדו של המבוטח על פי חוק הביטוח הלאומי ומעמדו במס הכנסה מעורר קשיים רבים, משפטיים ותפעוליים, ונייר עמדה זה בא לקבוע את אופן הטיפול המקצועי האופטימלי באוכלוסייה הנמנית על הצו.

טופס 857 (או 806)

במצבים בהם נדרש המוסד לביטוח לאומי לקבוע את הכנסתו של עובד לפי צו, נעשה הדבר לפי טופס 857 (או 806) של מס הכנסה שכותרתו - "אישור ניכוי מס הכנסה מתשלומים החייבים ניכוי במקור".

בטופס זה מפורטים:

- פרטיהם של העובד והמעסיק
- גובה ההכנסה (בחישוב ממוצע שנתי ולא פירוט חודשי)
- דמי הביטוח שנוכו ממנה
- המס שנוכה

בעקבות משבר הקורונה נדרשנו לתת מענה מהיר ומידי למצוקתה של אוכלוסיית העובדים לפי צו שהגישה תביעות לדמי אבטלה והיה צורך לקבוע בדחיפות את ההכנסה טרם קבלת טופס 857 (או 806). בתקופה זו הסתפק המוסד בהצהרת המבוטח כי הינו עובד באחד מהעיסוקים הרשומים בצו, וזאת מבלי לדרוש את הסכמי העבודה המפורטים בצו ותוך הסתפקות בחשבוניות וקבלות. נבהיר כי התנהלות זו הייתה במסגרת **נוהל חירום** אד הוק וזמני בלבד והיא אינה מלמדת על אימוץ נוהל זה גם בשגרה.

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הביטוח והגביה

ההבדלים בין הסתמכות על טופס 857 (או 806) לעומת הסתמכות על קבלות/חשבוניות:

מאחר שההתנהלות של המבוטח מול מקבל השירות הוא מעמד של עובד עצמאי (לדוגמא: מורה דרך אשר נותן שירות למספר משרדי נסיעות), הרי שלעניין מס הכנסה הוא מתנהל בדיוק כפי שמתנהל עובד עצמאי רגיל:

להלן ההתנהלות של העובד העצמאי:

- הוא פותח תיקים עצמאי במס הכנסה ובמע"מ.
- הוא מוציא חשבונית מס (אם הוא עוסק מורשה) או מוציא קבלה (אם הוא לא עוסק מורשה) עבור השירות שהוא נתן. מועד קבלת שכר הטרחה יכול להשתנות מקבלת כסף מזומן, ועד לשוטף +30 ימים או יותר.
- הוא משלם מקדמות למס הכנסה (לפי מחזור עסקאות, כלומר מחזור הכולל את ההוצאות של העסק).
- אם הוא עוסק מורשה – הוא מגיש דיווחים למע"מ אחת לחודש או לחודשיים (תלוי בגובה המחזור).
- הוא נדרש להגיש דו"ח על הכנסותיו למס הכנסה (שומה) ובמסגרתו הוא רשאי לכלול את כל ההוצאות שהיו לו בהשגת ההכנסה.

להלן ההתנהלות של הגורם שמקבל שירות מנותן השירות:

- מקבל השירות דורש מנותן השירות אישור על ניכוי מס הכנסה במקור או פטור על ניכוי מס הכנסה במקור. באישור זה קיים שיעור המס שנדרש לנכות.
- בעת התשלום, מקבל השירות מנכה את שיעור הניכוי של מס הכנסה משכר הטרחה המשולם לנותן השירות.
- במידה שהוא עונה להגדרת שכיר לפי הצו, מקבל השירות גם מנכה ממנו את שיעורי דמי הביטוח הלאומי ודמי ביטוח הבריאות, ומעביר לנותן השירות את היתרה לאחר כל הניכויים הנ"ל.
- הסכומים שנוכו מועברים על ידי מקבל השירות לידי רשויות המס והביטוח הלאומי.
- הסכומים לרשויות המס מועברים ע"י מקבל השירות בדוחות הניכויים החודשיים (על גבי טופס 102 של מס הכנסה).
- בסוף כל שנה, מנפיק מקבל השירות טופס 857 לנותן השירות בו הוא מפרט כמצוין לעיל את סך הסכומים הברוטו שהוא שילם לו, את פירוט הניכויים ופירוט חודשי העבודה. במקביל מדווח למס הכנסה באמצעות טופס 856.

לאור המצוין לעיל, להלן הנימוקים המרכזיים מדוע רק טופס 857 (או 806) יכול לשמש לביטוח לאומי כאסמכתא לאישור המעמד ובסיס ההכנסה:

- השליטה המלאה על גובה הכנסותיו של נותן השירות היא בידי מקבל השירות.
- השליטה המלאה על התקופה בה נותן השירות עבד היא בידי מקבל השירות שמנהל אצלו את הרישומים.

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הביטוח והגביה

- השליטה המלאה על אופן הדיווח לרשויות והניכויים על ההכנסות היא בידי מקבל השירות.
- הבקרה המלאה על אופן התנהלות מקבל השירות היא בידי רשות המסים.
- הבקרה המלאה על שני הצדדים נעשית מכוח הוראות ניהול ספרים וחוק מע"מ.
- למוסד לביטוח לאומי אין הסמכות, הידע וההכשרה לבחון את הקבלות/חשבוניות של שני הצדדים.

למעשה טופס 857 (או 806) מבוקר ע"י רו"ח של המעסיק/מקבל השירות וכן מבוקר ע"י מס הכנסה ומע"מ. ולכן רק על בסיס טופס זה ניתן להתבסס ולקבל תמונה מלאה על פעילות נותן השירות עפ"י הצו.

ההלכה הפסוקה הנוגעת לאופן חישוב גמלת מחליפת שכר:

נבקש להזכיר את ההלכה הפסוקה בעניין החשיבות הנגזרת לקביעת בסיס לחישוב גמלת מחליפת שכר לא רק בהקשר הנוכחי של דמי אבטלה אלא אף בגמלת ארוכת מועד של נכות מעבודה. לשם כך עלינו לבדוק מה הוא השכר האמיתי של המבוטח, שכאמור בהקשר שלנו, ניתן להגיע אליו רק באמצעות טופס 857 (או 806) 66-6.

"...תכלית חוק הביטוח הלאומי, וחוקים אחרים שהמוסד מופקד על ביצועם, הנה לשלם גמלאות מחליפות שכר בהתאם לרמת החיים שהאדם הורגל, ובהתאם לשכר האמיתי שהאדם קיבל. למוסד הסמכות לחקור ולדרוש אם הנתונים שהמבוטח מדווח עליהם כבסיס לתשלום הגמלה הם אמיתיים או פיקטיביים (דב"ע מא/0-115 פיקהולץ נ. המוסד לביטוח לאומי, פד"ע יד 46). בהקשר זה נקבע בדב"ע נב/0-140 אודט ברכה נ. המוסד לביטוח לאומי, פד"ע עד 523, כדלהלן: "בענפי הביטוח שבהם שכרו של המבוטח משמש בסיס לתשלום הגמלה (כגון, דמי פגיעה בעבודה, דמי לידה), יש חשיבות רבה לקביעה "אמיתית" של השכר. לחשיבות זו מטרה כפולה. מחד גיסא, על הגמלה, שנועדה להחליף הכנסה שפסקה, להתבסס על השכר שקיבל המבוטח למעשה. מאידך גיסא, כדי למנוע ניצול לרעה של הוראות החוק, על פקיד התביעות לברר את נכונותו של השכר והאם אין הוא מושתת על נתונים בלתי נכונים".

חישוב הפרשי גמלת אבטלה:

חישובי גמלת אבטלה יבוצעו פעמיים: בשנת 2020, ובשנת 2021.

מאחר שגמלת אבטלה חושבה על בסיס מקדמות 2019 (שחושבו על פי רוב לפי שומת 2017), הפרשי הגמלה כמצוין בחוזר יחושבו פעמיים:

פעם ראשונה: כאשר יגיעו שומות 2019.

פעם שניה: כאשר יגיעו שומות 2020.